

Medzinárodná konferencia
OCHRANA VODNÝCH ZDROJOV 2019
Od environmentálnych cieľov ku kvalitnej pitnej vode
17. – 18. jún 2019, Bratislava

ZÁVERY Z MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE

Účastou 130 odborníkov zo 6 krajín a zástupcov 6 medzinárodných inštitúcií a programov, bohatým odborným programom a následnou konštruktívnou diskusiou účastníkov boli naplnené nasledovné ciele konferencie:

- Vytvoriť platformu na výmenu skúseností s vytváraním podmienok pre ochranu vodných zdrojov, s dôrazom na zdroje pitných vôd.
- Prezentovať prístupy a dosiahnuté výsledky v oblasti prípravy a implementácie strategických, koncepčných a plánovacích dokumentov s cieľom dosiahnuť splnenie cieľov Agendy 2030 a vytvoriť podmienky pre dosiahnutie dobrého stavu vôd v zmysle rámcovej smernice o vode.
- Diskutovať vysoko aktuálne otázky prijímania a realizácie adaptačných opatrení na dôsledky zmeny klímy s dopadom na dostupnosť a kvalitu vodných zdrojov.
- Zapojiť širokú škálu odborníkov nielen v medzinárodnom meradle, ale aj na národnej úrovni, zástupcov dotknutých rezortov – nielen životného prostredia, ale aj pôdohospodárstva a zdravotníctva - s cieľom prezentovania prístupov a názorov podporujúcich dosiahnutie pokroku a príspevku k zabezpečeniu vody v požadovanej kvalite a kvantite v medzinárodnom meradle.

Vo väzbe na odznené prezentácie, panelovú diskusiu a následné diskusie, z konferencie vyplynuli nasledovné závery a odporúčania:

1. Všetci si uvedomujeme, že voda je nenahraditeľný prírodný zdroj s nevyčísľiteľne vysokou hodnotou, ktorý podmieňuje život na Zemi a preto je nevyhnutné zabezpečiť jeho všestrannú ochranu.
2. Vnímame skutočnosť, že dostatok kvalitnej vody nie je samozrejmosť a stojíme pred náročnými výzvami súvisiacimi s negatívnymi dopadmi zmeny klímy a iných globálnych aj lokálnych zmien.
3. Vzhľadom na špecifický charakter vodných zdrojov, ktoré nepoznajú administratívne hranice, je nevyhnutné pokračovať v úsilí na ich ochranu, tak na medzinárodnej, ako aj na národných úrovniach. Vyzdvihujeme preto prezentované aktivity realizované na úrovni OSN, OECD, EK, EEA, ICPDR a GWP, ako aj vzájomnú spoluprácu s aktérmi na národnej a lokálnej úrovni.

4. Podčiarkujeme význam výmeny skúseností a diskusií so zapojením aktérov nielen v rámci krajín V4 a EÚ, ale aj ďalších krajín v rámci rôznych územných zoskupení. Zaujímavým príkladom je vodné hospodárstvo v Izraeli, v krajine s nedostatkom sladkovodných zdrojov. Strategické plánovanie a opatrenia prijaté v Izraeli na riešenie nedostatku pitnej vody sú však dôkazom toho, že správnymi opatreniami sa dajú dosiahnuť prijateľné výsledky.
5. Uvedomujeme si nové výzvy v nutnosti posilnenia ochrany zdravia obyvateľstva, a to posilňovaním kontroly kvality vody prostredníctvom programov monitorovania vôd, uplatňovaním princípu hodnotenia rizika dodávky pitnej vody. Víťame preto návrh revidovaného znenia smernice o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu.
6. Na národných úrovniach sa pripravujeme na implementáciu revidovanej smernice o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu. Hoci sme v rôznych štádiách príprav, vzájomná výmena skúseností s prípravou programov monitorovania, sprievodných realizačných dokumentov zdôrazňujúcich význam analýz rizík vo vodovodnom systéme – metodík pre hodnotenie rizík a príručiek najmä pre malých dodávateľov vody - je veľmi dôležitá a prospešná.
7. V rámci procesu prípravy ďalšieho plánovacieho cyklu a aktualizácie plánov manažmentu povodí je nevyhnutné chápať ochranu vôd v širokom kontexte. Potrebné je v čo najširšej možnej miere zohľadniť negatívne dopady zmeny klímy (sucho, povodne) a zabezpečiť synergiu medzi sektorovými politikami, vrátane politik v oblasti ochrany biodiverzity a krajiny.
8. Udržateľné využívanie vôd chápeme tiež ako súčasť aktivít podporujúcich prechod na obehové hospodárstvo, ktorý vyžaduje zabezpečenie zmeny modelov výroby a spotreby. V dokumentoch relevantných k problematike obehového hospodárstva prijímaných na úrovni EÚ odporúčame vode venovať zvýšenú pozornosť.
9. Je potrebné plne využiť nastavené mechanizmy finančných nástrojov a finančných zdrojov na realizáciu potrebných opatrení a hľadať nové, inovatívne spôsoby finančných mechanizmov zohľadňujúcich výzvy, ktorým čelíme aj v súvislosti so zabezpečením dostatku kvalitnej vody.
10. Vo väzbe na zabezpečenie monitorovania vôd v požadovanom rozsahu a kvalite je nutné zaistiť dostatočné personálne a finančné kapacity. Zvýšenú pozornosť vyžadujú hlavne nové chemické látky – mikropolutanty, mikroplasty, farmaceutiká, o ktorých pôsobení samostatne, i vo vzájomných synergiách, je veľmi málo poznatkov. Je potrebné zároveň podporiť výskum a vývoj v tejto oblasti.
11. Realizácia Štátneho programu sanácií environmentálnych záťaží v SR je jedným z nástrojov znižovania znečistenia povrchových i podzemných vôd v SR. Je nevyhnutné zabezpečiť dostatočné finančné zdroje na sanáciu environmentálnych záťaží aj v nasledujúcom programovom období.
12. Najvýznamnejším plošným zdrojom znečisťovania vôd je poľnohospodárska činnosť spojená s používaním hnojív a prípravkov na ochranu rastlín. Alarmujúce sú niektoré zistenia v monitoringu kvality podzemnej vody z hľadiska obsahu cudzorodých organických látok. Nutné je dôsledné uplatňovanie prijatých právnych predpisov na ochranu poľnohospodárskej pôdy pred chemickým znečistením, vzhľadom na vysoké percento územia vymedzeného ako

zraniteľné oblasti. Taktiež je dôležité dôsledné uplatňovanie integrovanej ochrany proti škodcom, ktorej princípy by mali byť ľahšie uplatniteľné v praxi a zároveň lepšie kontrolovateľné.

13. Nevyhnutné je vzdelávanie farmárov z hľadiska zabezpečenia ich zodpovedného prístupu k hospodáreniu na pôde, používania hnojív a prípravkov na ochranu rastlín.
14. Pokrok v plnení environmentálnych cieľov a zabezpečení kvalitnej vody nie je možné dosiahnuť bez adekvátnej vedomostnej základne, dostatočného personálneho zabezpečenia a participácie rôznych skupín spoločnosti, vrátane verejnosti. Apelujeme preto na nutnosť podpory vedy a výskumu, nových inovatívnych metód týkajúcich sa predikcií vývoja (megatrendy, výhľadové štúdie, nové scenáre vývoja klímy a hydrosféry), ako aj vzdelávacích a osvetových aktivít.

Panelová diskusia, kľúčové odkazy k ochrane vôd v kontexte zmeny klímy:

15. Európska úroveň je smerodajná. Voda je kľúčovou otázkou, ktorá sa týka každého občana EÚ.
16. V SR sú na národnej úrovni všetky strategické dokumenty (Vodný plán Slovenska, Stratégia adaptácie SR na zmenu klímy, H₂ODNOTA JE VODA Akčný plán na riešenie dôsledkov sucha a nedostatku vody, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030) vypracované a schválené, ďalšie sa pripravujú (Akčný plán adaptácie na zmenu klímy, aktualizácia Vodného plánu Slovenska), problematika je zakotvená aj v legislatíve. Výzvou je efektívna implementácia adaptačných opatrení.
17. Nevyhnutná je intenzívna spolupráca, nakoľko ide o prierezovú tému (zmena klímy, vodné hospodárstvo, poľnohospodárstvo a ďalšie oblasti).
18. Čo sa týka infraštruktúry, technické a zelené opatrenia sa musia vzájomne dopĺňať.
19. Bude potrebné zameriavať sa na komplexnú revitalizáciu krajiny, na zlepšenie zadržiavania vody v krajine. Aktuálnymi témami na riešenie v blízkej budúcnosti sú: rozvoj zelenej infraštruktúry a retenčných vodných nádrží, tiež rekonštrukcia odvodňovacích kanálov a zavlažovacích systémov.
20. Pri budovaní vodárenskej infraštruktúry treba konať čo najskôr a nečakať na ideálny strategický alebo iný rámec, pretože nečinnosť spolu s modernizačným dlhom je v konečnom dôsledku pomerne nákladná.
21. Veľkú výzvu predstavuje určitá miera neistoty, ktorú zmena klímy prináša (napr. na ktorý scenár sa pripravovať). Táto výzva však nemôže brzdiť aktivity zamerané na mitigáciu a adaptáciu na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy, práve naopak. Na tomto mieste treba tiež zdôrazniť potrebu podpory vedy a výskumu a kontinuálnej spolupráce s akademickým sektorom.

V Bratislave, 18. 6. 2019